

Logopediepraktijk het Praathuis, Laanzicht 3, 8271JZ IJsselmuiden

Door Roelien van Halsema

Een slechthorend kind in de klas

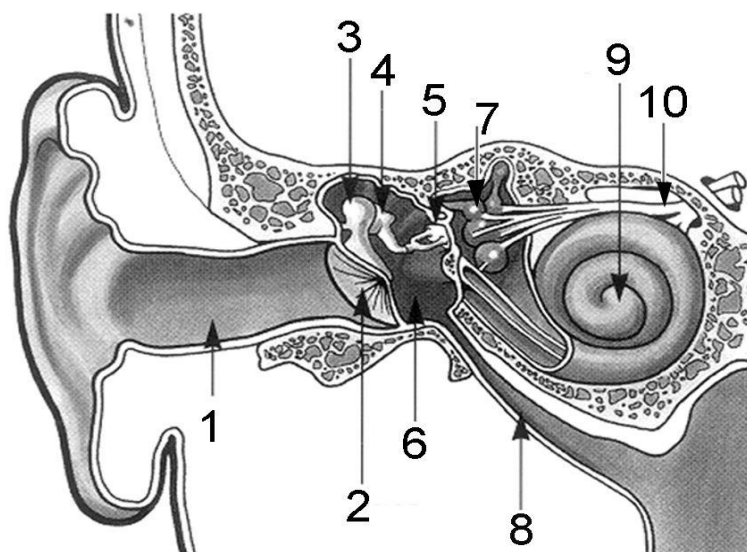
Slechthorendheid betekent letterlijk: niet goed kunnen horen.

Voor leerkrachten is het belangrijk om te weten hoe je hiermee om kunt gaan omdat het probleem erg vaak voorkomt: uit onderzoek is gebleken dat 6% van de leerlingen in de eerste schooljaren niet goed kunnen horen. Er gaat bij deze leerlingen iets mis tijdens het opvangen van geluidstrillingen en bij de herkenning van het geluid.

Naast leerlingen die aan beide oren verminderd horen, is het ook mogelijk om leerlingen in de klas te krijgen die aan één oor doof zijn; dus aan één oor niets horen.

Het gehoor

Om goed te begrijpen wat slechthorendheid met een slechthorende leerling doet is het van belang om iets te weten over de werking van het gehoororgaan. Onder 'geluid' verstaan we trillingen van de lucht. Deze trillingen worden door de oorschelp opgevangen. Doordat we twee oren hebben kunnen we ook richting horen. De linkeroorschelp zorgt voor het geluid van links en de rechteroorschelp voor rechts. Nadat de oorschelp de trillingen heeft opgevangen worden deze trillingen getransporteerd door de gehoorgang en komt tegen het trommelvlies aan. Hierdoor gaat het trommelvlies trillen, dit gaat het beste als de luchtdruk aan beide kanten van het trommelvlies gelijk is. De buis van Eustachius, die de verbinding vormt tussen de middenoorholte en de keel-neusholte, zorgt ervoor dat deze luchtdruk gelijk blijft (deze buis gaat namelijk open bij het slikken en gapen waardoor de buis wordt geventileerd). Nadat het trommelvlies is gaan trillen, zorgt dit ervoor dat de gehoorbeentjes gaan bewegen. De gehoorbeentjes zijn een keten van 3 hele kleine botjes, die aan de ene kant aan het trommelvlies vastzitten. Het laatste beentje, de stijgbeugel, die aan het slakkenhuis vast zit, brengt vloeistof dat zich in het slakkenhuis bevindt in trilling. Dit geeft een signaal door aan de gehoorzenuw. Deze zenuw geeft aan de hersenen door dat er geluid is. In de hersenen wordt dit verder verwerkt en betekenis aan gegeven.

1. Gehoorgang
2. Trommelvlies
3. Hamer
4. Aambeeld
5. Stijgbeugel
6. Middenoorholte
7. Evenwichtsoorgaan
8. Buis van Eustachius
9. Slakkenhuis
10. Gehoorzenuw

afbeelding: Website Isala
Klinieken

Er worden twee soorten slechthorendheid onderscheiden, namelijk geleidingslechthorendheid en perceptieve slechthorendheid.

Geleidingslechthorendheid

Wanneer een leerling geleidingslechthorendheid heeft houdt dat in er iets mis is met de gehoorgang of met het middenoor (de ruimte waar de gehoorbeentjes zich bevinden). De naam zegt het al, het geluid wordt niet goed het middenoor binnen geleid. Voor de leerling betekent dit dat geluiden zachter worden gehoord. Deze slechthorendheid kan tijdelijk zijn, bijvoorbeeld t.g.v. middenoorontstekingen of bij verkoudheden. Het geluid wordt niet vervormd.

Perceptieve slechthorendheid

Wanneer een leerling perceptieve slechthorendheid heeft houdt dat in dat óf het slakkenhuis niet goed werkt óf dat er iets mis is met de gehoorzenuw of het gehoorgebied in de hersenen. Dit betekent dat het geluid wel goed aankomt maar daarna minder of niet goed wordt verwerkt. Voor de leerling betekent dit dat er minder geluiden worden gehoord en dat geluiden vaak vervormd zijn; klanken en woorden komen vervormd binnen.

Selectief luisteren is bemoeilijkt doordat het achtergrondlawaai overheersend kan zijn. Harde geluiden zijn vaak al snel pijnlijk. Luisteren is sowieso vermoeiend.

Een leerling kan beide vormen van slechthorendheid tegelijk hebben.

In de klas.

Slechthorendheid kan voor een leerling verschillende gevolgen hebben bij het functioneren in de klas;

- **Auditieve verwerkingsproblemen.**
Een slechthorende leerling kan minder goed verschillen tussen klanken of geluiden onderscheiden waardoor het problemen gaat ervaren in de auditieve vaardigheden (rijmen, auditieve analyse en synthese)
- **Uitspraakproblemen.** Een leerling kan moeite hebben met de spraakontwikkeling omdat de leerling zijn eigen stem minder goed hoort waardoor de eigen spraak onduidelijker wordt: de eigen feedback is niet volledig. Ook zal de leerling woorden verkeerd horen en opslaan.
- **Communiceren met klasgenootjes.** Omdat de leerling vaak veel moeite moet doen om te verstaan wat er wordt gezegd kan het zijn dat de leerling minder communiceert met klasgenootjes. Het kan niet goed meekomen in een groepsgesprek omdat de beurtwisselingen te snel gaan om goed spraak te kunnen afzien.
- **Vertraagde taalontwikkeling.** Een leerling kan een vertraagde taalontwikkeling hebben omdat de leerling het aanbod minder goed verstaat. De leerling mist dan belangrijke informatie om goed te presteren. Het kan zijn dat de leerling minder goed verschillen hoort bij woorden, met name bij het leren van namen van voorwerpen. Daarnaast is het mogelijk dat een leerling moeite heeft met figuurlijke en abstracte spraakonderwerpen omdat de leerling moeite heeft met het horen en begrijpen van dubbele betekenissen.
- **Vermoeidheid.** Zoals al hierboven gezegd kost het veel energie om steeds ingespannen te moeten luisteren en kijken, hierdoor kan de leerling vaak vermoeid zijn.
- **Sociale problemen.** Een leerling kan door andere klasgenootjes worden afgewezen omdat de leerling anders is of omdat de andere klasgenootjes de leerling moeilijk verstaan. Hierdoor kan de leerling zich eenzaam gaan voelen en/of onzeker gaan voelen. Sommige kinderen sluiten zich af van de anderen omdat het luisteren en praten te veel moeite kost. Daarnaast kan de leerling ook juist agressief gaan reageren omdat de leerling niet verstaat wat anderen zeggen.
- **Schrikken.** De leerling kan schrikken wanneer hij/zij iemand niet hoort aankomen of schrikken van een hard geluid.
- **Moeite in het kringgesprek.** De leerling hoort niet op tijd wie er aan het woord is. In de klas kijkt het kind misschien vaker om zich heen om op te zoeken wie er praat.

Signaleren van slechthorendheid.

Het signaleren van slechthorendheid is natuurlijk van groot belang. Er kan iets aan gedaan worden en

er kan rekening me gehouden worden. Omdat slechthorendheid zoveel problemen met zich meebrengt wordt het vaak niet gesignaleerd, de problemen lijken een eigen leven te leiden. Slechthorendheid kan echter grote schade toebrengen aan de ontwikkeling van de leerling en het is daarom belangrijk dat dit vroegtijdig wordt gesignaleerd.

Waar kunt u op letten?

Algemeen

- De leerling schrikt als hij/zij u niet heeft zien aankomen en/of reageert niet als u tegen hem/haar praat.
- De leerling lijkt dromerig en afwezig; geeft bijvoorbeeld een antwoord dat niet met de vraag overeenkomt.
- De leerling maakt opdrachtjes verkeerd na een instructie.
- De leerling maakt bij een dictee steeds het laatste stukje van zinnen fout.
- De leerling kijkt inspannend naar de mond van de leerkracht om zo een extra ondersteuning te krijgen bij de spraak.
- De leerling gaat telkens met het beste oor naar de leerkracht luisteren (kijkt dus scheef).
- De leerling heeft moeite met het maken van vriendjes in de klas.
- De leerling kan teruggetrokken zijn of juist veel aan het woord om de aandacht te onttrekken.
- De leerling is vaak moe, heeft driftbuien of is heel onzeker.
- De leerling praat overdreven hard of zacht.
- De leerling is vaak verkouden of heeft vaak last van oorontstekingen en/of ademt meestal door de mond.

Spraaktaalontwikkeling

- De uitspraak is onduidelijk.
- Onbeklemtoonde lettergrepen worden weggelaten.
- De leerling maakt verwisselingen met klanken.
- De leerling heeft een kleine woordenschat.
- Het taalbegrip is minder goed.
- De leerling heeft moeite met figuurlijk of abstracte taal.
- De leerling heeft moeite met woorden met meerdere betekenissen.
- De leerling heeft moeite met synoniemen.
- De leerling gebruikt één soort zinstructuur.
- De leerling heeft moeite met het onderscheiden van klanken of geluiden.
- De leerling vertoont gedragsproblemen.

Adviezen voor leerkrachten.

Als leerkracht kunt u aan de ouders vragen of het gehoor al eens goed is onderzocht, bijvoorbeeld door een audiologisch centrum. Ook kunt u, als u weet dat een leerling slechthorend is de volgende aanpassingen maken:

Eigen spraak

- Spreek rustig, waarbij de uitspraak duidelijk is en op een normale toonhoogte.
- Zorg ervoor dat de leerling uw mond kan zien wanneer u spreekt en kijk de leerling aan wanneer u tegen hem/haar praat.
- Laat de leerling niet tegen het licht inkijken naar uw gezicht.
- Loop niet sprekend door de klas, houd geen boek voor uw mond, praat niet met kauwgom
- o.i.d. in uw mond.
- Maak ondersteunende, natuurlijke gebaren tijdens het spreken.

Lesgeven

- Zorg ervoor dat de leerling zich op zijn/haar gemak voelt in de klas zodat de leerling niet bang is om nog eens om herhaling te vragen.
- Zorg ervoor dat de leerling uw aandacht heeft wanneer u begint met het uitleggen van een opdracht.
- Zorg ervoor dat de leerling de opdracht heeft begrepen voordat hij/zij aan de opdracht begint.

- U kunt de uitleg nog eens samenvatten.
- Zorg voor zoveel mogelijk visuele ondersteuning bij opdrachtjes, door het nog eens op het bord te schrijven bijvoorbeeld.
- Tegelijk spraakafzien en schrijven is niet mogelijk, dit geeft dus problemen bij dictee en huiswerk noteren. Ga dicht bij de leerling staan en geef waar mogelijk informatie op papier.
- Tijdens een kringgesprek kunt u eerst de naam noemen van de leerling die mag praten zodat het voor de leerling makkelijker te volgen is.
- Vat samen wat een andere leerling zei.
- Leg in de klas uit wat de andere leerlingen kunnen doen om het makkelijker te maken voor de slechthorende leerling. Zodra leerlingen begrijpen wat er aan de hand is worden ze vaak behulpzamer.
- Maak gebruik van een voorinstructie. Hierbij kunt u als leerkracht de leerling van te voren vast vertellen wat er wordt verteld zodat de leerling alvast weet waar het over gaat.
- Maak gebruik van klankgebaren om een klank/tekenkoppeling te stimuleren. (vooral in groep 2 werkt dit goed).

In de klas

- Zorg ervoor dat de leerling een goede plaats in de klas krijgt waarbij de leerling u goed kan verstaan. Let hierbij op dat de leerling niet aan een rumoerige plek zit of dat de leerling helemaal vooraan zit zodat hij/zij de hele tijd omhoog moet kijken.
- Vat samen wat andere kinderen zeggen zodat het kind niet steeds om zich heen hoeft te kijken.
- Indien de leerling aan één oor doof is, is het van belang dat de leerling schuin in de klas zit met het goede oor naar u toe.
- Als er tv wordt gekeken laat dan de leerling een koptelefoon gebruiken of dicht bij de tv zitten.
- Zorg ervoor dat wanneer u wat gaat uitleggen, dat er dan rust heerst in de klas.
- Zorg voor goede verlichting waarbij de leerling niet tegen het licht in hoeft te kijken.